

Список литературы

1. Кочиш, Т.Ю. Разработка набора реагентов для определения уровня антител к респираторно-синцитиальному вирусу крупного рогатого скота в иммуноферментном анализе. Автореф. дис... канд. биол. наук. – Ш., 2004. – с.2-19. 2. Животная клетка в культуре: Учебно-методическое пособие / Дьяконов Л.П., Ситков В.И. – М.: Компания Спутник, 2000. – 400 С. 3. Биотехнология: Под ред. Е.С.Воронина. – СПб, ГИОРД, 2005. – с. 160. 4. Сюрин, В.Н., Самуйленко, А.Я., Соловьев, Б.В., Фомина, Н.В. Вирусные болезни животных М, ВНИТИБП. – 1998. – с. 285. 5. Испытание перевиваемой культуры клеток Таурус-1 в диагностике аденовирусной инфекции КРС: Тез. докл. научно-производственной конф. – Омск: Изд. ФГОУ ВПО ИВМ ОМГАУ, 2004. – С.395-400. Лобова Т.П., Белоусова Р.В., Третьякова И.В.

APPLICATION OF VARIOUS CELL CULTURES FOR REPRODUCTION OF BOVINE RESPIRATORY SYNCYTIAL VIRUS

Matveeva I.N., Cochish I.I., Cochish T.Yu., Samuylenko A. Ya., Eremets V.I., Eremets N.K., Kish L.K., Bero I.L.

All-Russian Federal Research and Technological Institute of Biological Industry, Schelkovo, Moscow Region, Russia

Despite on suitability of primarily culture of cow embryo kidney, lung and trachea cells for reproduction of the reproduction respiratory syncytial virus, use of intertwined cell culture PT-80 is the most preferable, in view of availability and lower cost price.

УДК 619:617.54:615.015.4:612.115:636.4

СТАН СУДИННО-ТРОМБОЦИТАРНОГО ГЕМОСТАЗУ У СВИНЕЙ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АЦЕЛІЗИНУ ПІСЛЯ АБДОМІНАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

Матвієнко С.Г.¹

Білоцерківський національний аграрний університет

У статті представлена динаміка клінічних і гемостазіологічних показників (СІАТ, ШАТ та ІДТ) за асептичного запально-регенеративного процесу у свиней. Встановлено, що його розвиток після оваріоектомії характеризується підвищенням агрегаційних властивостей тромбоцитів. Застосування нестероїдного протизапального препарату ацелізину сприяє помірному перебігу запального процесу та скороченню загоєння лапаротомних ран.

Актуальність теми. Для підвищення ефективності відгодівлі свиней поряд із загальноприйнятими схемами утримання та годівлі досить важливим елементом є кастрація не лише самців, а й самок. Це зумовлено тим, що самка під час охоти втрачає від 2 до 5 кг живої маси, а за час відгодівлі величина недоотриманого приросту може досягати 70 кг [1-3]. Тобто кастрація є одним із способів підвищення м'ясної продуктивності свиней.

За будь-якого способу кастрації свиней різних статевих груп виникає загроза інфікування тканин черевної порожнини, безпосереднього у самок чи висхідного у самців, тому частота післякастраційних ускладнень у цього виду сільськогосподарських тварин досить велика і досягає у структурі хірургічної патології 4,5 18,5 %. Кастрація ж свинок є суто абдомінальною операцією, яка супроводжується травмою не тільки м'яких тканин, а й серозних оболонок з подальшою їх адгезією та можливим розвитком ускладнень у вигляді спайкової хвороби чи перитоніту [4].

Поряд з цим досить поширеною є гризова патологія, яка за даними різних авторів [5-6] складає від 2 до 12 % усього поголів'я свиней. У її структурі найбільшу частку складають абдомінальні та пахвинно-мошонкові грижі – 3 та 50 %, відповідно [7]. У зв'язку з негативним впливом такої патології на кількісні та якісні показники м'ясної продуктивності свиней її оперативне лікування.

Крім того, при видаленні статевих залоз травмуються крупні судини, що зумовлює локальне порушення гемоциркуляції з активацією гемокоагуляції.

¹ Науковий керівник Рубленко М.В.

Як правило, такі абдомінальні операції досить травматичні, але їх анестезіологічне забезпечення здебільшого не є адекватним операційній травмі. До того ж доведено [8], що після герніотомії у свиней значно підвищується колаген-індукована агрегація тромбоцитів, яка в свою чергу посилює гіперкоагуляційний процес з подовженням терміну загоєння операційних ран. Зважаючи на це, було проведено дослідження стану судинно-тромбоцитарного гемостазу у свиней після інших абдомінальних операцій для з'ясування його змін у динаміці запально-регенеративного процесу та необхідності їх корекції.

Мета роботи – визначити динаміку показників судинно-тромбоцитарного гемостазу після оваріоектомії у свинок та при застосуванні нестероїдного протизапального препарату ацелізину.

Матеріали та методи. Дослідження проведено на 16-ти свинках масою тіла 45-55 кг. Оваріоектомію виконували під загальним знеболюванням, попередньо витримавши тварин на голодній дієті протягом 12-ти годин. Хірургічної стадії наркозу досягали за [9] шляхом внутрішньовенного введення 10 % розчину тіопенталу натрію в дозі 8 мг/кг маси тіла, після попередньої премедикації ацепромазином, який вводили внутрішньом'язово в дозі 0,5 мг/кг маси тіла.

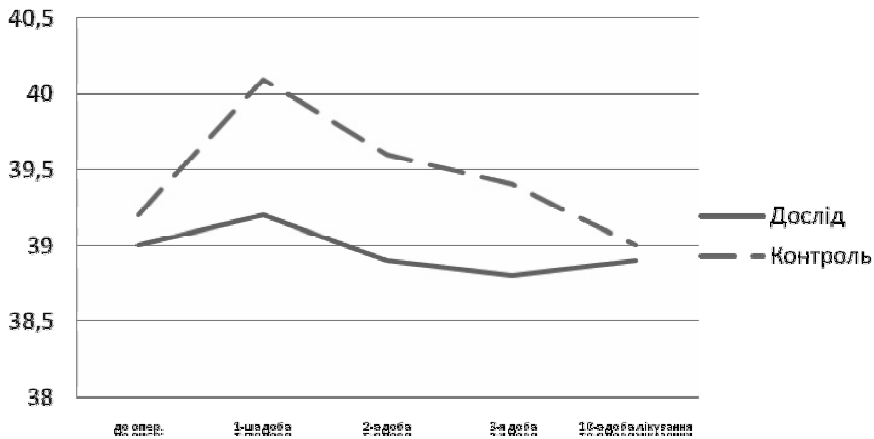
Тварин фіксували на лівому боці в положенні, нахиленому до підлоги. Оперативний доступ здійснювали в ділянці правої здухвини, в якій проводили лапаротомію, відступивши від маклока на 4-5 см, на рівні переднього краю напружувача широкої фасції стегна. По лінії розрізу виконували інфільтраційну анестезію 0,5 %-им розчином новокаїну. Після розсікання скальпелем шкіри, підшкірної жирової клітковини та фасції тупим методом роз'єднували м'язові шари черевної стінки для запобігання надмірної кровотечі. Далі у просвіті операційної рани розсікали прямими ножицями складку очеревини. Зв'язку яєчника й яйцепровода фіксували гемостатичним пінцетом, нижче якого накладали лігатуру із шовку, а ножицями відсікали яєчник разом з його сумкою. Рану закривали 3–4 стібками одноповерхового вузлового шва.

Залежно від методу післяопераційного ведення, тварин розділили на дві групи. У першій, контрольній (n=8), свинкам після кастрації проводили лише курс антибіотикотерапії біциліном 3 у загальноприйнятій дозі. В другій групі тваринам додатково вводили нестероїдний протизапальний засіб ацелізін у дозі 6-7 мг/кг маси тіла, відразу та в наступні дві доби після операції один раз на добу.

Для дослідження стану судинно-тромбоцитарного гемостазу використовували стабілізовану 3,8 % розчином натрію цитрату венозну кров, яку отримували з очного синуса до операції, на 1-шу, 3-тю та 10-ту добу після кастрації. Далі отримували багату тромбоцитами плазму (БТП) шляхом центрифугування крові за 1000 об/хв протягом 8–10 хв, в якій спектрофотометрично визначали агрегацію тромбоцитів під впливом АДФ, колагену та ристоцетину за допомогою наборів фірми „Ренам“ (Росія). При цьому вираховували сумарний індекс агрегації тромбоцитів (СІАТ), швидкість агрегації (ШАТ) й індекс їх дезагрегації (ІДТ).

Для оцінки перебігу запально-регенеративного процесу після оваріоектомії використовували загальноприйняті клінічні методи дослідження та ультразвукографію лапаротомних ран.

Результати дослідження та їх обговорення. На першу добу післяопераційного періоду загальний стан тварин дослідної групи був апатичним, а температура тіла коливалась у межах $39,0 \pm 0,22$ °С (рис. 1). При дослідженні лапаротомних ран місцева температура виявилася дещо підвищеною, відмічали болючість і виражене припухання навколоранової зони з помірною гіперемією. Поряд з цим, краї рани були склеєні помірними нашаруваннями фібрину, який утворював сухий непошкоджений струп. Водночас тварини контрольної групи були в стані ступору з температурою тіла $40,1 \pm 0,19$ °С. Запальна реакція тканин операційної рани була більш виражена в порівнянні з тваринами дослідної групи та проявлялась значним набряком, болючістю, краї рани були гіперемійовані та склеєні значними пластами фібрину з утворенням масивного вологого струпу.

Рис. 1. Динаміка температури тіла у свинок після овариоектомії

На 2-гу добу лікування стан тварин дослідної групи був задовільний з температурою тіла в межах $38,9 \pm 0,16$ °C. Навколоранові тканини були в стані помірного набряку з ознаками незначної гіперемії та помірною болючістю. Тварини контрольної групи в цей період були пригнічені з температурою тіла $39,6 \pm 0,16$ °C. Їх операційні рани – вологі з ознаками запального набряку, болючі, краї ран гіперемійовані та міцно склеєні масивним шаром фібрину.

У наступному, на 3-тю добу після операції відзначали задовільний стан у всіх дослідних свиней з температурою в межах $38,8 \pm 0,20$ °C. Краї ран були помірно набряклі, з незначною болючістю та відсутністю гіперемії, добре кооптовані фібрином. Водночас загальний стан деяких тварин контрольної групи ще був пригніченим, а температура тіла коливалась у межах $39,4 \pm 0,13$ °C. Післяопераційна рана у більшості тварин характеризувалась вираженою болючістю та гіперемією, в стані набряку, а її краї міцно склеєні масивним шаром фібрину.

10-та доба характеризувалась задовільним станом тварин дослідної та контрольної груп, температурою тіла в межах $38,9 \pm 0,26$ і $39,3 \pm 0,21$ °C, відповідно. В цілому загоєння лапаротомних ран в обох групах проходило за первинним натягом. Однак у тварин дослідної групи термін загоєння був значно меншим і становив $7,7 \pm 0,27$ доби, тоді як у тварин контрольної $9,2 \pm 0,38$ доби ($p < 0,01$).

Отже, застосування ацелізину після абдомінальних операцій у свиней супроводжується помірним проявом запальної реакції зі зменшенням фібринозної ексудації, що створює умови для скорочення терміну загоєння лапаротомних ран.

Кастрація свинок супроводжується значною інвазивністю, яка зумовлює розвиток запальної реакції з активацією системи гемостазу. Остання є невід’ємною ланкою складного комплексу адаптаційних реакцій організму на різні несприятливі фактори, в тому числі і травму. При цьому найбільш ранні реактивні зміни відбуваються у первинному гемостазі. Зокрема, це стосується таких його компонентів як ендотеліальні клітини та тромбоцити [10].

Попередніми дослідниками було встановлено [11, 12] що у свиней з абдомінальною патологією (грижі, кишкова непрохідність, перитоніти) та після її оперативного лікування розвивається гіперкоагуляційний синдром, який характеризується активацією судинно-тромбоцитарного гемостазу за рахунок посилення адгезивних властивостей тромбоцитів з наступною їх агрегацією.

За результатами представлених досліджень (табл.1) виявилось, що із розвитком запального процесу після овариоектомії АДФ-індукована агрегація тромбоцитів істотно не змінюється – $68,7 \pm 4,78$ %, при $68,3 \pm 2,4$ % у нормі. Проте у дослідних свиней показник СІАТ виявився у 1,4 рази ($p < 0,05$) меншим. Водночас ШІАТ у контрольних тварин зменшилась у 1,3 рази ($p < 0,001$), а в дослідних – у 1,9 рази ($p < 0,05$), при

вірогідній різниці між ними ($p < 0,001$). Поряд з цим ІДТ у останніх не зазнавав змін, тоді як у перших збільшувався в 1,4 рази ($p < 0,01$). Тобто у ранній післяопераційний період унаслідок оваріоектомії у свиней зменшується швидкість агрегації тромбоцитів, індукована АДФ, та збільшується їх здатність до дезагрегації, що швидше за все носить компенсаторний характер. Однак у випадку застосування ацелізіну агрегаційні властивості тромбоцитів зменшуються, але без змін її дезагрегації.

Таблиця 1 – АДФ-індукована агрегація тромбоцитів за кастрації свинок

Доба	АДФ		
	СІАТ, %	ШАТ, хв	ІДТ, %
До операції (n=10)	68,3±2,4	0,56±0,02	26,1±2,12
1-а	<u>50,2±4,03*</u>	<u>0,31±0,015**</u>	<u>28,3±2,79*</u>
	68,7±4,78	0,47±0,034	38,9±2,59
3-я	<u>65,4±2,06**</u>	<u>0,43±0,037***</u>	<u>20,2±2,21**</u>
	87,3±2,93	4,89±0,015	33,8±2,65
10-а	<u>66,5±4,22</u>	<u>0,6±0,017***</u>	<u>23,8±0,73*</u>
	66,2±3,61	0,49±0,02	29,5±1,71

Примітка. * – $< 0,05$; ** – $< 0,01$; *** – $< 0,001$; решта – $> 0,05$, порівняно з контрольною групою; чисельник – дослід (n=8), знаменник – контроль (n=8).

На 3-тю добу після оваріоектомії АДФ-індукована агрегація істотно посилюється, особливо її швидкість, яка перевищує таку в дослідних тварин у 11,4 рази ($p < 0,001$), що відображає пік запальної реакції й узгоджується з даними [13]. В подальшому, на 10-ту добу в обох групах показники сумарного індексу агрегації тромбоцитів нормалізувались і вірогідно не відрізнялись від такого в клінічно здорових тварин. У той же час, ШАТ у контрольній групі була вірогідно ($p < 0,001$) нижчою.

При використанні в якості агреганту колагену (табл. 2) динаміка показників СІАТ і ШАТ дещо відрізнялась у порівнянні з АДФ-індукованою. Так, ступінь агрегації тромбоцитів, на 1-шу добу після операції, не мав вірогідної різниці між групами, але ШАТ при застосуванні ацелізіну виявилось в 1,3 рази ($p > 0,05$) нижчою, ніж у контрольних тварин. На 3-тю добу після операції ступінь агрегації досяг найвищого показника – 90,9±2,12 %, тоді як при застосуванні ацелізіну він виявився значно нижчим – 73,3±3,63 % ($p < 0,01$).

Таблиця 2 – Колаген-індукована агрегація тромбоцитів після оваріоектомії свинок

Доба	Колаген		
	СІАТ, %	ШАТ, хв	ІДТ, %
До операції (n=10)	82,5±1,89	0,24±0,016	0
1-а	<u>75,5±2,4</u>	<u>1,35±0,19</u>	<u>0</u>
	82,4±3,54	1,74±0,06	0
3-я	<u>73,3±3,63**</u>	<u>1,51±0,14***</u>	<u>0</u>
	90,9±2,12	0,65±0,02	0
10-а	<u>91,7±3,43</u>	<u>1,81±0,38</u>	<u>0</u>
	88,4±0,8	1,71±0,27	0

Примітка. * – $< 0,05$; ** – $< 0,01$; *** – $< 0,001$; решта – $> 0,05$, порівняно з контрольною групою; чисельник – дослід (n=8), знаменник – контроль (n=8).

Видоспецифічну особливість агрегації тромбоцитів щодо її індукції ристоцетином у свиней було встановлено нещодавно [12]. Це пов'язано з наявністю у крові свиней великої кількості глікокаліцину – протеолітичного продукту рецептора тромбоцитів GPIb, який інгібує ристоцетин-провоковану агрегацію тромбоцитів [14–15], що знайшло підтвердження і в представлених результатах досліджень (табл. 3).

Таблиця 3 – Ристоцетин-індукована агрегація тромбоцитів після оваріоектомії свинок

Доба	Ристоцетин		
	САТ, %	ШАТ, хв	ІДТ, %
До операції (n=10)	Не агрегує		
1-а	$\frac{0}{0}$	$\frac{0,04 \pm 0,25}{0}$	$\frac{0}{0}$
3-я	$\frac{25,9 \pm 10,8}{0}$	$\frac{0,12 \pm 0,68}{0}$	$\frac{1,74 \pm 1,11}{0}$
10-а	$\frac{26,5 \pm 11,0}{0}$	$\frac{0,13 \pm 0,08}{0}$	$\frac{2,78 \pm 1,18}{0}$

Примітка. Чисельник – дослід (n=8), знаменник – контроль (n=8).

Поряд з цим у кастрованих свинок за дії ацелізіну ристоцетину-індукована агрегація з'являється, хоча ступінь її досить невисокий. Зважаючи на попередню динаміку колаген-індукованої агрегації тромбоцитів та її конкуренцію з ристоцетиною, такий феномен є свідченням функціонального резерву тромбоцитів.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. Застосування ацелізіну після оваріоектомії у свинок зумовлює виражений протизапальний ефект, що сприяє скороченню терміну загоєння лапаротомних ран у 1,2 рази.

2. Перебіг асептичного запально-регенеративного процесу після оваріоектомії у свиней супроводжується підвищенням ступеня агрегації тромбоцитів з максимальним проявом на 3-тю добу післяопераційного періоду.

3. Зменшення агрегаційних властивостей тромбоцитів під впливом ацелізіну є одним із проявів його протизапальної дії, яка, однак, не порушує їх функціонального резерву.

4. Перспективним є подальше обґрунтування застосування нестероїдних протизапальних засобів у післяопераційний період у свиней.

Список літератури

1. Веремей, Э.И. Хирургические способы повышения продуктивности свинок на откорме / Э.И. Веремей., В.М. Руколь // Ветеринарный консультант. – 2003. – № 6 – С. 4-7. 2. Крупельный, В. Особливості кастрації свинок // Здоров'я тварин і ліки. – 2009. – № 1 – С. 20. 3. Бобруйко, С. Кастрація свинок в умовах промислового комплексу // С. Бобруйко // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 11 – С. 10-11. 4. Рубленко, М.В., Ільницький, М.Г. Структура хірургічної патології у свиней / М.В. Рубленко., М.Г. Ільницький // Тваринництво України. – 1998. – №3. – С. 18. 5. Жолнерович, М.Л. Пупочные грыжи у свиней (етиопатогенез, иммунология, способы лечения): Автореф. дис. канд. вет. наук: 16.00.05. – Витебск, 2001. – 20 с. 6. Шнякина, Т.Н. Грыжесечение интравагинальных грыж у поросят / Т.Н.Шнякина // Ветеринария. – 2003. – №5. – С. 41. 7. Тихонюк, Л.А. Розповсюдження та лікування гриж у поросят / Л.А.Тихонюк // Наукове забезпечення агропромислового комплексу України в нових економічних умовах: матеріали наук. – практ. конф., присвяч. 75-річчю Білоцерків. держ. с.-г. ін.-ту, травень 1995 р.: тези допов. – Біла Церква, 1995. – С.117-118. 8. Рубленко, М.В. Застосування ацелізіну після герніотомії у свиней / М.В. Рубленко, В.Г. Андрієць // Вет. медицина України. – 2008. – № 4.– С. 29-31. 9. Рубленко, С.В. Анестезіологічне забезпечення тварин: Методичні рекомендації / Рубленко С.В. – Біла Церква, 2008. – 38 с. 10. Вознюк, В.П. Порушення первинного гемостазу у гематологічних хворих / Вознюк В.П. // Лікарська справа. – 2006. – № 7. – С. 3-6. 11. Рубленко, М.В. Вплив екстрактив очереви на великого сальника на гемостазологічні показники плазми донорів при абдомінальних операціях у свиней: / М.В. Рубленко, С.І. Данильченко // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту. – Вип. 34. – Біла Церква, 2003. – С.130-135. 12. Рубленко, М.В. Патогенетична роль судинно-тромбоцитарного гемостазу за абдомінальної патології у тварин та його корекція у разі спайкоутворення / М.В. Рубленко, В.Г. Андрієць // Вет. медицина: Міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2008. – Вип. 91. – С. 395-404. 13. Андрієць, В.Г. Судинно-тромбоцитарний гемостаз та його корекція при абдомінальній хірургічній патології у собак і свиней: Автореф. дис. канд. вет. наук: 16.00.05. – Біла Церква, 2009. – 24 с. 14. Okamura, T. Platelet glycoscalicin: A single receptor for platelet aggregation induced by thrombin or ristocetin / T. Okamura, G.H. Jamieson // Thromb. Res. – 1976. – Vol. 8. – P. 701. 15. Андронати, С. Синтетические ингибиторы агрегации тромбоцитов – антагонисты фибриногеновых рецепторов / Сергей Андронати, Андрей Крысько // Вісник фармакології та фармацевції. – 2007. – № 10 – С. 17-27.

STATE OF HEMOSTASIS AT APPLICATION ACELYSIN AFTER ABDOMINAL OPERATIONS AT PIGS

Matvienko S.G.

Bila Tserkva National Agrarian University

In the article dynamics of clinical and haemostasiologic indicators (IPA, SPA, IDaP) at aseptic inflammatory-regenerative process in pigs is presented. There has been established, that its development after ovariectomy is characterised by increased platelet aggregation. Application of non-steroidal anti-inflammatory drug acelysin, promotes moderate inflammatory process and reduction post-operative wounds healing.

УДК 577.12:612.12:546.48:636.028

ВПЛИВ КАДМІЮ НА ВМІСТ ЕСЕНЦІЙНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У СЕРЦІ ОТРУЄНИХ ЩУРІВ

Мельникова Н.М., Ворошилова Н.М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Досліджено вміст купруму, цинку та феруму в серці щурів, отруєних кадмію сульфатом. Установлено збільшення у серці отруєних щурів вмісту цинку у 1,3, феруму – у 2 та зниження вмісту купруму у 1,5 рази, порівняно з їхнім вмістом у інтактних тварин. Виявлені зміни мікроелементного складу серця свідчать про їх можливу участь у здійсненні ферментативних процесів, які впливають на забезпечення енергетики у даному органі, а також у реакціях стану ацидозу, який виникає в умовах отруєння кадмієм сульфатом.

Серед токсичних хімічних елементів, які забруднюють навколишнє середовище, важкі метали є особливо небезпечні. Потрапивши до організму тварин, вони з кормом і повітрям накопичуються в органах і тканинах, обумовлюючи в них суттєві зміни в обміні речовин. Активація процесів пероксидного окиснення ліпідів є важливим етапом токсичного прояву інтоксикації важкими металами, внаслідок чого порушуються активність ферментів, транспорт іонів і проникність клітинних мембран [9].

Більшість хімічних елементів, у тому числі і важкі метали, які є одночасно і мікроелементами, в певній кількості необхідні для функціонування організму тварин. При цьому, зміни вмісту одного з них супроводжуються зміною концентрації інших. Відомі факти взаємного впливу в метаболічних процесах таких металів як кадмію і Цинку; феруму і купруму; мангану і цинку; купруму і молібдену; цинку і плюмбуму; магнію, цинку й плюмбуму; ніколу, цинку та плюмбуму [2, 5].

З надходженням кадмію до організму він мігрує у клітинні структури, головним чином, у мітохондрії, ядро, лізосоми, де блокує ферменти внаслідок зв'язування з сульфгідрильними, аміно-, карбокси-, фосфорил- та амідазольними групами, що призводить до зниження процесів окисного фосфорилування у мітохондріях, пригнічення білкового синтезу рибосомами, зміни проникності клітинних мембран [9].

Серце, як і будь-який інший орган, проявляє свою активність тільки завдяки властивим йому функціям. Тому при дії шкідливих факторів, а саме важких металів, можуть змінюватись функції автоматизму, провідності та скоротливості. В основі всіх цих змін закладено певний біохімічний генез. Так, є очевидним взаємозв'язок неспецифічних проявів функціонування з боку серця та специфічних біохімічних зсувів, наприклад, інактивація сульфгідрильних груп клітинних протеїнів при дії сполук кадмію, пригнічення активності ферментів, регуляторів яких є мікроелементи [5].

Враховуючи актуальність даної проблеми метою роботи було дослідження впливу кадмію сульфату на вміст деяких мікроелементів, а саме купруму, цинку та феруму у серці отруєних щурів.

Матеріали і методи. Дослідження проведені на білих лабораторних щурах 6-місячного віку. Експериментальні дослідження проводилися за наступ-